

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf:s organisationstidning

3

2013

EDBU:s styrelse 2013–2017

I bakre raden från vänster: Sergei Fleytin (generalsekreterare, Ryssland), Sanja Tarczay (ordförande, Kroatien), Geir Jensen (kassör, Norge), Barbara Verna (styrelsemedlem, Italien) och Francisco Javier Trigueros Molina (styrelsemedlem, Spanien). I främre raden från vänster: Dimitar Parapanov (revisor, Bulgarien), Peter Vanhoutte (styrelsemedlem, Belgien), Seppo Jurvanen (vice ordförande, Finland), Julie Rana (styrelsemedlem, England) och Nadezda Golovan (valkommittémedlem, Ryssland). På bilden saknas Tamas Gangl (styrelsemedlem, Ungern) och Marie Lagerström (revisor, Sverige). Dessutom saknas: Ole Elvesveen (valkommitténs ordförande, Norge) och Ari Suutarla (valkommittémedlem, Finland).

Aktivitetscentret fyllde 30 år

Seppo Jurvanen till ledningen för EDBU

Innehåll

Ledaren: Informationstillgång är en mänsklig rättighet.....	3
Ingas hälsning.....	4
Aktivitetscentret för dövblinda i Tammerfors fyllde 30 år.....	6
Den nordiska ungdomsveckan samlade ungdomar i Åbo.....	8
President Niinistös fadderhund växer upp hos distriktssekreteraren.....	10
Självständig informationstillgång med Braillino.....	12
Hjälpmedelsmässan.....	14
Seppo Jurvanen till ledningen för EDBU.....	15
EDBU:s styrelse 2013–2017.....	16

På omslagsbilden en glad Kati Alanen på Aktivitetscentrets fest torsdagen 22.8.

Årets sista Känslsprötet nr 4/2013 utkommer veckan 51.

KÄNSELSPRÖTET
ISSN 0358-2280

Utgivare
Föreningen Finlands Dövblinda rf

Layout
Tuija Wetterstrand

Chefredaktör
Informatören Tuija Wetterstrand, tel. 040 753 2026, e-post: tiedotus@kuurosokeat.fi.

Redaktionsråd
Esko Jäntti (ordförande), Ulla Kungas, Paula Valminen, Ari Suutari, Jaakko Evonen (sekr) och Tuija Wetterstrand.

Tidningen utkommer
4 gånger om året med stroskrift

Översättning från finska
Maria Punnonen / Mingela
tel: 040 583 1080
e-post: maria.punnonen@mingela.net.

Abonemang och addressändring
Föreningen Finlands Dövblinda rf, PB 40, FI-00030 IIRIS, p. 040 778 0299, e-post: kuurosokeat@kuurosokeat.fi.

Tryckeri
Synskadade Centralförbund rf:s tryckeri.

Redaktionen förbehåller sig rätten att använda tidningens artiklar också på föreningens webbsidor www.kuurosokeat.fi.

Informationstillgång är en mänsklig rättighet

När Föreningen Finlands Dövblinda rf grundades för snart 42 år sedan var en av de viktigaste frågorna hur man skulle lösa de dövblindas problem med tillgång till information. Det fanns inga utbildade teckenspråkstolkar och även i övrigt var undervisningen och utbildningen i kommunikation obetydlig. Man kunde inte ens drömma om datorer och andra moderna hjälpmedel som underlättar informationstillgången. Föreningen hade liten personal, till att börja med endast en person, och antalet anställda ökade långsamt. Ofta var de dövblinda beroende av om det i deras närmaste krets fanns någon person som förmedlade information till dem.

Det stora behovet av tillgång till information belyses av att vi vet att

redan då föreningen grundades drömde de dövblinda om en egen tidning. En sådan började ges ut år 1975.

Till att börja med utkom tidningen i stor- och punktskrift. Så småningom, i takt med att tekniken utvecklats, har versionerna av tidningen blivit fler. Själva tidningen har också utvecklats under årtiondenas gång. Istället för en tidning finns det nu fyra: Kuurosokeiden Uutislehti som utkommer nästan varje vecka, Tuntosarvi som utkommer varje månad, Toimintakalenteri som utkommer en gång om året och Jäsenkirje, för föreningens medlemmar, som utkommer fyra gånger om året.

Sedan år 1996 har dessutom tidningen Känslsprötet utkommit på svenska. Den innehåller en sam-

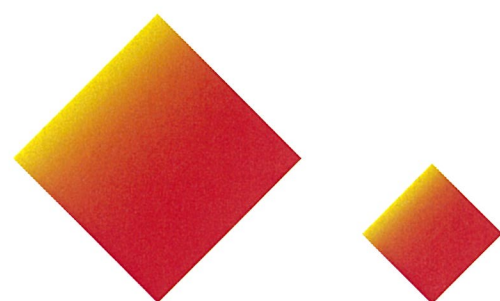
manställning av artiklar som publicerats i Tuntosarvi.

Det större antalet tidningar återspeglar den allmänna ökningen av information i samhället.

Läsarundersökningar och respons från läsarna visar att de egna tidningarna fortfarande upplevs som mycket viktiga. De utkommer i flera olika versioner. Ett jämlikt samhälle innebär att alla får information på sitt eget kommunikationssätt. Informationstillgången är i allra högsta grad en människorättsfråga.

Med detta förnyade Känselfrödet önskar jag alla läsare en riktigt trevlig början på hösten! Vad tycker ni om det förnyade omslaget? Er åsikt är viktig för oss här på redaktionen. Skicka in er respons direkt eller ge den till någon medlem av redaktionsrådet!

Tuija Wetterstrand
informatör, chefredaktör ◆

Ingas hälsning

Hej alla läsare av Känselfrödet!

Semestertiden ligger bakom oss och vi får se fram emot en färgsprakande höst, i vackra färger.

Du håller ett nytt nummer av Känselfrödet i din hand, med många intressanta sidor att läsa.

Föreningen Finlands Dövblinda rf. grundades för 42 år sedan, redan från början funderade man på hur man kan förbättra information till dövblinda. En egen tidning utkom 1975, läs om utvecklingen.

Aktivitetscentret i Tammerfors firade sina 30 år i dagarna två med över 200 deltagare. Läs om festen och verksamheten förr och nu.

Jaakko skriver om ungdomsveckan i Åbo 24.-30.6, ungdomarna från Norden träffades en vecka med trevlig

samvaro och varierande program. Med på ungdomsveckan var Sofia Nilsson, hon bor i Sverige med sin familj. Sofia är född i Finland.

Hemma hos distriktssekreteraren bor president Niinistös fadderhund. Labradorvalpen Riimi som skall bli ledarhund är placerad hos distriktssekreterare Pirjo tills det blir dags för ledarhundskolning.

Riktigt intressant är att läsa om Kari och Hilka Hyötyläs användning av hjälpmedlet Brailino som gör det möjligt att läsa sms de fått på mobilen i punktskrift.

Kanske det är dags att bekanta sig med senaste nytt inom hjälpmedel, gör då ett besök på hjälpmedelsmässan i Tammerfors mässcentrum 7-9.9.-13.

Föreningen Finlands Dövblindas styrelse ordförande Seppo Jurvanen har valts till EDBUs viceordförande, vi gratulerar till utnämningen.

Jag vill också påminna om föreningens höstmöte i Hyvinge 23-24.11.

Jag önskar er alla en vacker höst!

Inga ◆

Inga Lassfolk-Herler
Föreningen Finlands Dövblinda rf
Distriktssekreterare

Vasaesplanaden 17, 3. vån
65100 Vasa
tel: 0400 107 302
inga.lassfolk-herler@kuurosokeat.fi

Aktivitetscentret för dövblinda i Tammerfors fyllde 30 år

Föreståndare Risto Hoikkanen och Hilikka Hyötylä (t.v.), som bott 13 år på Aktivitetscentret, välkomnade gästerna. Här lyckönskas de av pensionerade föreståndaren Kirsti Tamminen. I mitten Hilikkas tolk, Katja Turunen.

Text: Tuija Wetterstrand

Bild: Pentti Pietiläinen

På Aktivitetscentret för dövblinda firades rehabiliterings- och boendeservicens 30-åriga tillvaro på torsdag 22.8 kl. 10–18 och på fredag 23.8 kl. 8–15. Till torsdagens fest inbjöds dövblinda och deras närstående samt tidigare personal. På fredagen var det öppet hus för samarbetspartner.

Grundstenen för Aktivitetscentret för dövblinda lades i Hervanta i Tammerfors i mars 1983. Många års hårt arbete föregick tilldragelsen. Det gällde både att övertyga beslutsfattarna om nödvändigheten av ett eget servicehus för de dövblinda och att samla in pengar för att bygga det. Tack vare det stöd som

På torsdagen fanns det som mest över 200 gäster i huset. Videon som berättade om Aktivitetscentrets historia hade intresserade tittare.

erhölls kunde de Dövblindas Servicecentral byggas så att de första invånarna kunde flytta in till jul. I dag bor det ca 20 personer på Aktivitetscentret..

Med åren bytte servicehuset namn och heter nu Aktivitetscentret för dövblinda. Huset har byggts ut två gånger, 1986 och 1997. Förutom boendeservice erbjuder Aktivitetscentret teckenspråkig hemvård i Birkaland, fungerar som ett riksomfattande rehabiliteringscenter för vuxna som håller på att bli dövblinda och erbjuder sina kunder fritidsaktiviteter och stimulerande verksamhet.

Genom den organisationsreform som Föreningen Finlands Dövblinda rf genomgick år 2010 är Aktivitetscentret nu en del av de dövblindas rehabiliterings- och boendeservice, till vilken också hör Resurscentret för Synhörselskada-

de i Kinkomaa i Muurame. Resurscentret inledde sin verksamhet två år före Aktivitetscentret. Resurscentret producerar tjänster för synhörselskadade barn och ungdomar samt för dövblindfödda vuxna.

Risto Hoikkanen är föreståndare för rehabiliterings- och boendeservicens enheter i Tammerfors och Muurame.

- Uppkomsten av såväl boendeservice som rehabilitering innebar på sin tid ett betydande steg i utvecklingen av tjänster för de dövblinda. Föreningen Finlands Dövblinda rf:s arbetsfält utvidgades från föreningsverksamhet och intressebevakning till service. Samtidigt framträdde de dövblinda tydligare än förut som en egen specialgrupp, med behov som skiljde sig från andra funktionshindrade gruppers behov, säger Hoikkanen. ♦

Den nordiska ungdomsveckan samlade ungdomar i Åbo

Text och bild: Jaakko Evonen

Den nordiska ungdomsveckan hölls i Åbo 24–30 juni. I veckan deltog synhørselskadade ungdomar från Island, Finland, Sverige och Danmark. Ledare var ungdoms- och föreningsinstruktör Sanna Tuomaala, Aarne Pirkola och Katja Kelande.

Veckan innehöll ett mångsidigt program. På Åbo kristliga institut anordnades olika slags aktiviteter, så som workshoppar och föreställningar. Dessutom hölls informationsinslag om tillgänglighet, hjälpmedel för dövblinda, tolktjänster, arbetsliv och utbildning. Ungdomarna bekantade sig också med den medeltida marknaden i Åbo, Åbo slott och Flow Park. Käselsprötets redaktion besökte institutet nästista dagen, lördag, och frågade hur det hade varit.

Efter lunch på lördagen stod tillverkning av t-skjortor i tur, under Milla Päiväniemis ledning. Alla fick göra en bild enligt egen smak. Bilden trycktes sedan med strykjärn på en t-skjorta. På en del skjortor stod det på finska "Krama mig, jag är dövblind". Det syntes också skjortor som var prydda med punktskrift.

Efter pysslet stod gruppfoto och kvällsprogram i tur. Före maten uppförde alla varsin pantomim, och de andra skulle gissa vad den handlade om. Skrattet rungade och humorn flödade i många varv under uppträdandena. Sedan lekte deltagarna en "telegraferingslek" som krävde snabba reflexer. Deltagarna delades upp i två lag. Leken gick till så att varje deltagare i tur och ordning tryckte följande deltagares

Gruppfoto av lägerdeltagarna.

hand. Målet var att den som stod först i kön skulle få tag i stafettpinnen före det andra laget. Till sist fick vi äntligen mat. Den serverades vid grillen på gården. Det bjöds bland annat på grillad majs och grillspett.

Eetu Seppänen, som deltog i det nordiska ungdomsläget för andra gången, berättade att veckan varit intressant. Han tyckte t.ex. att besöket på Åbo slott varit trevligt. Dessutom konstaterade Seppänen

att det hade varit roligt att lära känna nya människor under veckan.

Finlandssvenska Sofia Nilsson, som numera är bosatt i Sverige, berättade att också hon tyckte veckans program varit trevligt, speciellt besöket i Flow Park. Dessutom berättade hon att hon tycker om att resa och att hon allt emellanåt träffar andra dövblinda på olika håll i Sverige. Enligt henne finns det olika aktiviteter för dövblinda i Stockholm. ♦

President Niinistös fadderhund växer upp hos distriktssekreteraren

Pirjo Tyrmi och Riimi.

Text och bilder: Tuija Wetterstrand

Den vackra svarta labrador retrievervalpen Riimi snurrar runt den obekanta gästen en stund innan hon lägger sig raklång på golvet. Den fuktiga blicken under ögonbrynen skulle få ett hjärta av sten att smälta.

Föreningen Finlands Dövblinda rf:s distriktssekreterare i Kouvola, Pirjo Tyrmi, hade redan länge drömt om

en hund, men hennes man Jorma tvekade. En gång var Pirjo på kundbesök hos en familj som använder ledarhund, och fick höra att det råder ständig brist på vårdfamiljer för ledarhundssvalpar. En valp som man förbinder sig att sköta bara ungefär ett år lät som en idealisk lösning, så paret Tyrmi tog kontakt med ledarhundsskolan i Vanda.

- Då vi gick på informationstillfället om ledarhundar visste vi ännu inte från vilken kull vi skulle få hunden. Sedan kom det ett meddelande om att en E-kull labrador retrievervalpar skulle födas på våren, vilket innebar att alla valparnas namn skulle börja på bokstaven E. Också vi uppmanades att fundera på ett lämpligt namn, berättar Pirjo.

Ödet ingrep dock i spelet. Presidentparet Sauli Niinistö och Jenni Haukio hade ombetts att stå som faddrar för två av ledarhundarna och samtycke kom strax innan E-kullen föddes i slutet av mars. Man gjorde ett undantag från den allmänna namngivningskutymen och de fem söta svarta tikarna blev Diktflickans (Runotyttö) kull. Valparna fick namnen Riimi (Rim), Runo (Dikt), Rytmi

(Rytmi), Sointu (Harmoni) och Sää (Strof).

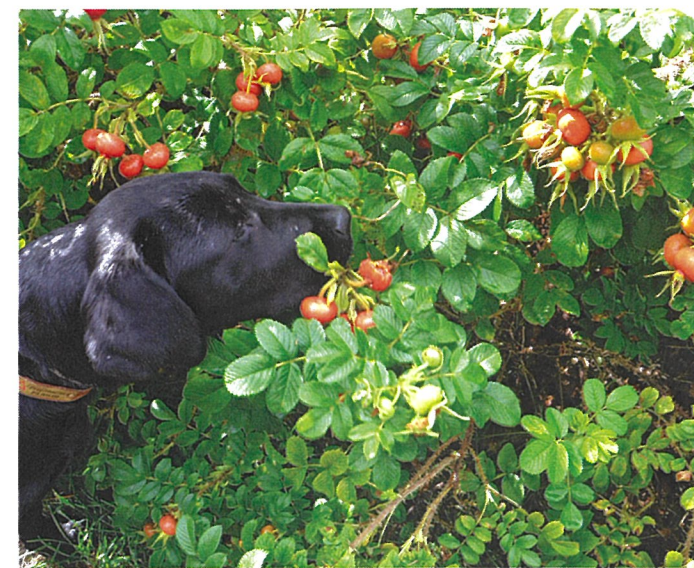
Riimis gudfar är republikens president Sauli Niinistö och Runos gudmor är fru Jenni Haukio.

Riimi bor i sitt familjehem till augusti 2014, då den första perioden i ledarhundsträningen börjar.

Då skolningen inleds måste valpen vara åtminstone ett år gammal. Den första skolningsperioden räcker tre månader, och under den testas hundarna. Man kollar om hunden är skotträdd, har höft- eller armbågsskador, ögonsjukdomar eller koncentrationssvårigheter, i så fall avbryts vanligen ledarhundsdressyren. För hundar som faller ut ur ledarhundsskolningen försöker man hitta andra uppgifter, till exempel som hjälphundar eller narkotikahundar. Om inte hellre det lyckas placeras de i familjer. Vårdfamiljen har då förköpsrätt.

De hundar som klarat testerna återvänder ännu till sina familjehem och bor där fram till mitten av februari, därefter börjar skolningens andra skede som avslutas med en gemensam kurs för hunden och dess blivande förare.

- Riimi verkar i alla fall inte vara skotträdd. Hon har aldrig ryckt till vid åska eller blixtar och under sommarens flyguppvisning satt

Riimi älskar att äta vilda bär.

hon bara med nosen i vädret och funderade över varifrån det dånande ljudet kom, berättar Pirjo.

Pirjo och Jorma beskriver Riimi som en läraktig hund som älskar att äta vilda bär och vars favoritsysselsättningar är segling och simning.

- Riimi är också modig, livlig och social, precis som sin syster Runo.

Som det ser ut nu verkar Riimis väg till ledarhund alltså mycket sannolik. Snart får hon också följa med hur en ledarhunds arbete går till i verkligheten.

- Jag är på väg att leda en regional kurs, och två personer som använder ledarhund kommer att delta. Riimi får komma med på kursen för att träffa arbetande hundar, berättar Pirjo. ♦

Självständig informationstillgång med Brailino

Hilkka Hyötylä presenterade sin pinfärska Brailino för Tuntosarvis läsare i januarinumret 1/2007. Inspirerad av Hilkkas erfarenheter lärde sig Kari Hyötylä att använda apparaten och fick en egen Brailino. I början av augusti tog de båda i bruk en ny telefon och en uppdaterad version av skärmläsarprogrammet Talks. Nu gäller det att lära sig att använda de nya telefonerna tillsammans med Brailino. Bild: Kalle Kiviniemi.

Text: Tuija Wetterstrand

Hilkka och Kari Hyötylä är Finlands enda dövblinda äkta par som båda använder Brailino för informationstillgång och kommunikation. Brailino är en tilläggsutrustning till mobiltelefonen som gör det möjligt att läsa bokstäverna på telefonens skärm i punktskrift. För att man ska kunna använda Brailino

krävs det att man behärskar både finska och punktskrift tillräckligt bra. Hilkka och Kari hade lite lättare att lära sig använda apparaten eftersom de båda lärt sig punktskrift medan de ännu hade lite syn kvar.

Hilkka Hyötylä var den första dövblinda personen i Finland som av

centralsjukhuset beviljades Brailino som hjälpmedel. Detta skedde på hösten 2006. Hilkka har alltid varit bland de första dövblinda som lärt sig använda nya apparater. Redan på 1980-talet använde hon Dialogos, och när den blev föråldrad och togs ur bruk övergick hon till att använda dator.

Hilkka Hyötyläs främsta önskan är dock inte nya apparater, utan alldeles vanlig kontakt med människor.

– Det skulle vara trevligt att få träffa mera människor och att samtala personligt. Döva teckenspråkiga personer är ofta skygga inför dem som tecknar taktilt, men det skulle vara trevligt att få utbyta tankar med andra teckenspråkstalare. På samma sätt kunde diskussioner där både unga och äldre deltar vara intressanta.

Kari Hyötylä kommer från norra delen av landet, från Kittilä. I skolan för döva i Jyväskylä lärde han sig teckenspråk. Då skolan slutade var Karis syn redan mycket svag och på förslag av en diakon sökte han till blindskolan i Helsingfors (Helsingin Sokeainkoulu).

– Där lärde jag mig också punktskrift, något som jag är mycket glad över.

Kari kommer ihåg att det gick tio

Kari Hyötylä presenterade sin egen apparat på Hjälpmedelsmässan i november 2011. Bild: Tuija Wetterstrand.

dövblinda elever samtidigt som han i blindskolan i Helsingfors. I slutet av 1960-talet gick det ännu inte att uppbåda tolkar. Bara några få lärare kunde teckna. Men Kari Hyötylä trivdes i skolan och uppskattade den dåvarande rektorn, Jukka Ahola. – En mycket trevlig man.

– I dag är det så mycket lättare när man lätt får tag i en tolk. Tolkt-

jänsten är verkligen värdefull. Utan tolkar skulle jag inte kunna syssla med någon fritidsverksamhet, säger Kari, som flitigt spelar schack och cyklar.

Karis passion är att följa med sport, och där är Brailino ett utmärkt hjälpmedel. – Jag kan leta reda på resultat och följa med olika grenar. Mest intresserad är jag av fotboll och ishockey. Ilves är mitt favoritlag. Jag följer också gärna med friidrott.

Kari Hyötylä demonstrerar hur beändigt det går att få fram sportnyheterna med Brailino. Vid första försöket får mobiltelefonen inte kontakt med Brailinon, så telefonen måste stängas av och öppnas på nytt.

Med van hand letar Kari upp webblänken på telefonens skärm och skapar kontakt med mobilportalen Ampparit. Förutom sportlänkar öppnar Kari oftast länken till nyheterna. – Då det gäller nyheterna ställer finskan till med problem. Först då tolken som tolkar nyheterna kommer, tre gånger i veckan, förstår jag allting. ♦

Hjälpmedelsmässan

Föreningen Finlands Dövblinda rf deltar under ledning av informationssavdelningen i hjälpmedelsmässan som anordnas med två års mellanrum. Mässan hålls 7–9.11.2013 och platsen är som vanligt Tampereen Messu- ja Urheilukeskus (Tammerfors Mäss- och Sportcenter). Med finns också Liikuntamaa (Rörelselandet) i arrangemang av Finlands Handikappidrott och -motion VAU rf (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry). Föreningen Finlands Dövblinda rf:s avdelning är nummer 403. Vi ses i Tammerfors i november! ♦

Seppo Jurvanen till ledningen för EDBU

Text: Jaakko Evonen

Bild: Seppo Jurvanens arkiv

Europeiska dövblindunionen EDBU:s generalförsamling hölls senaste maj i Bulgarien. Under generalförsamlingen valdes en ny styrelse. Vid omröstningen valdes Föreningen Finlands Dövblinda rf:s ordförande Seppo Jurvanen till ny vice ordförande.

Då det gäller EDBU:s framtid har Jurvanen en klar vision: organisationen bör bli synligare och mera känd och finansieringen bör fås på stadig grund. I dag är problemet det att det egentligen inte existerar just någon finansiering alls. Jurvanen hoppas att finansieringen i framtiden skulle komma från EU och Europeiska handikappforumet.

Seppo Jurvanen i mötesstaden Plovdiv, i bakgrunden floden Maritsa.

Nästa Europeiska rehabiliteringsvecka för dövblinda, ERCW, hålls sommaren 2014 i Ungern. I samband med den firas det tioåriga EDBU och det temporära EDBU som grundades för 15 år sedan. ♦